

Literature

1. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28 трав. 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_594 (дата звернення: 20.04.2019).

2. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.

3. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила використання повітряного простору України»: Наказ Державіаслужби України та Міністерства оборони України від 11 трав. 2018 р. № 430/210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-18> (дата звернення: 20.04.2019).

УДК 340.1(043.2)

Папахчян Т.Р., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Бородін І.Л., д.ю.н., професор

ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОГАЛИН В ПРАВІ

Усунення прогалин у праві України є неможливим без констатації факту їх існування, тому необхідно насамперед звернутися до розгляду питань, пов'язаних з їх встановленням (виявленням).

Встановивши факт наявності прогалини в праві, будь-який суб'єкт правозастосовчої вимушений вирішувати справи, долаючи прогалини в праві, оскільки принцип дотримання законності вимагає від цих органів винесення обґрунтованих і справедливих рішень за будь-яких обставин, включаючи випадки прогальності в нормативному правовому регулюванні відносин. Варто зауважити, що встановлення прогалин не означає їх вишукування. На практиці воно починається об'єктивно: з того, що якийсь орган, посадова особа, якій важко вирішити справу через відсутність правового інструменту, потребує відповіді на всі посталі перед нею питання. Для нормотворчих органів це навіть не один, окремо взятий казус, а ряд виникаючих відносин. Таким чином, в основному юридична практика живить ідеї про існування прогалин у праві та необхідність їх усунення[1, с. 74].

В процесі встановлення прогалин досліджуються зміст діючої системи права, матеріальні суспільні відносини, які зумовили поява того чи іншого нормативного акту або вимагають його видання. Також вивчаються класово-вольові відносини, пов'язані з виданням акту, правотворча діяльність державних органів, правозастосовча практика, а також правосвідомість.

Недостатньо повне втілення принципів положень права в конкретних нормах, відсутність норм в результаті абсолютного

протириччя одних норм іншим, невизначеності будь-якої складової частини норми, розриву функціональної взаємозалежності між нормами-все це свідчить про прогалині в праві. Для того щоб їх встановити, потрібно використовувати цілий ряд спеціальних засобів і прийомів. Для встановлення прогалин у праві використовуються переважно методи формально-юридичного та конкретно-соціологічного дослідження [2].

Формально-юридичний метод означає особливу сукупність способів обробки та аналізу змісту чинної системи права. Його специфічним властивістю є відволікання від деяких сутнісних сторін права, пов'язаних з матеріальною і класовою обумовленістю правової системи. На перший план тут виділяються чисто логічні, мовні та інші абстрактні сторони, виражають структурні закономірності права. До формально-юридичних засобів відносяться всі способи тлумачення права, висновки за аналогією, від більшого до меншого і від меншого до більшого, від приватного до загального, від умов до слідства і назад, укладення з протилежності та інше [1, с. 86]. При використанні даних методів слід мати на увазі, що вони застосовуються в основному при встановленні неповноти окремих норм і нормативних актів. Необхідність видання відсутнього закону доводиться переважно соціологічними засобами.

Крім того, не завжди прогалини встановлюються на основі прямо висловленого вимоги норм права. Часто виникає необхідність звернення до одного, кільком нормам або до всієї сукупності норм, до мотиву їх видання, а іноді до галузевих і загальних принципів права [3, с. 112].

До методів конкретно-соціологічного дослідження відносяться спостереження, експеримент, опитування, статистичний аналіз, прогнозування тощо. Серед усіх об'єктів конкретно-соціологічних засобів встановлення прогалин особливе значення має судова і адміністративна практика. Не варто забувати про логічний метод виявлення прогалин, який переслідує мету виявлення сенсу, вкладеного в норму законодавцем, але прямо не вираженого в словесній формулюванні, а також граматичний, спрямований на виявлення буквального змісту закону [4, с. 25]. Варто зауважити, що законодавцю не завжди вдається повно і точно відтворити свої наміри у формулюванні норми.

Часткові прогалини не можна констатувати, якщо розуміти її як невідповідність змісту, логічного і буквального сенсу, вираженого в його текстуальній формі. Ніякі прийоми тлумачення не здатні усунути дію застарілих законів, тлумачення яких лише підпорядковане волі законодавця, укладеної в нормах права. Прогалиною в праві являється така неповнота законодавства, колизізм норм права не дає підстави для вирішення певного випадку, коли ні буквальним текстом, ні його змістом цей випадок охоплюється. Тільки абсолютно не зрозумілі і взаємовиключні норми можуть свідчити про прогалини [3, с. 113]. Таким чином, встановлення прогалини переслідує продовження цілей

тлумачення на новому ступені деталізації.

Отже, встановлення прогалин у праві є необхідною умовою їх усунення. На сьогоднішній день існують деякі проблеми встановлення прогалин у праві, зокрема що виникають внаслідок неправильного тлумачення правових норм, помилок законодавця, недостатнього знання нормативного матеріалу. Дане питання потребує подальшого вивчення, а також пошуку нових методів виявлення та встановлення прогалин у праві. В процесі встановлення прогалин досліджуються зміст діючої системи права, матеріальні суспільні відносини, які зумовили поява того чи іншого нормативного акту або вимагають його видання. Також вивчаються класово-вольові відносини, пов'язані з виданням акту, правотворча діяльність державних органів, правозастосовча практика, а також правосвідомість.

Література

1. Лазарев, В. В. Пробелы в праве и пути их устранения / В. В. Лазарев. – М.: Юрид. лит., 1974. – 184 с
2. Деякі проблеми застосування аналогії в цивільному праві. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5036/1>
3. Акімов В. І. Види прогалин права / В. І. Акімов // Правознавець. - 2003. - № 12. - С. 110-114
4. Уранский Ф.Р. Восполнение и устранение пробелов в праве: теоретические аспекты содержания и использования терминов / Ф.Р. Уранский // Российская юстиция. – 2005, - 24-35 с

УДК 342(043.2)

Рєпіна Є.Ю., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Череватюк В.Б., к.і.н., доцент

ПРАВОВА СИСТЕМА: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Термін «правова система» використовувався ще в XIX ст. Однак здебільшого цей термін трактувався як синонім права або законодавства. Активне дослідження цього правового феномену пов'язують насамперед з інтенсивним розвитком такого напрямку дослідження, як порівняльне правознавство протягом минулого століття. Тривалий час у порівняльному правознавстві термін «правова система» використовувався в трьох значеннях: 1) у розумінні типу права; 2) як тотожні поняття з правом або законодавством; 3) у розумінні груп правових систем («правовасім'я»). Сучасна ж компаративістика розрізняє широке і вузьке